

ІНКЛЮЗИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ: ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ТА ВАЖЛИВІ РІШЕННЯ

Кучерак І.В., доцентка кафедри МПО та СГД

БІНПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (м. Біла Церква, Київська обл.)

Упровадження інклюзивного навчання, що відбувається упродовж останніх декількох десятиліть в Україні супроводжується реформування системи освіти та оновленням нормативно-правової бази. Проте ключовим фактором у забезпеченні реалізації основних завдань втілення інклюзії як рівноправного доступу до освіти кожного здобувача освіти залишається учитель. Адже від того, настільки вправно він зможе використовувати ті чи інші методики та інструменти, великою мірою залежить ефективність і досяжність важливих завдань.

Зважаючи на те, що досі педагоги не мали досвіду навчання учнів із особливими освітніми потребами та, зокрема, із інвалідністю, актуалізується необхідність розвитку інклюзивної компетентності як важливої складової професійної майстерності.

Наукові аспекти порушеної проблеми послужили предметом вивчення цілої низки досліджень. Поміж ними – В. Гладуш, О. Казачінер, Н. Фіголь, Ю. Бойчук, О. Савицька, З. Удович. Проте питання розвитку інклюзивної компетентності педагогічних працівників закладів професійної освіти значною мірою залишається поза увагою, тому досі потребує детального вивчення.

Посилує актуальність і той факт, що для багатьох осіб із ООП та, зокрема, із інвалідністю, саме професійна освіта постає справжнім «шансом на майбутнє», у якому є фінансова незалежність, відчуття упевненості у завтрашньому дні та можливість реалізувати свій природний потенціал.

У науковій літературі інклюзивну компетентність розглядають як інтегральну якість особистості, що поєднує декілька компонентів. Поміж ними – когнітивно-операційний, мотиваційно-ціннісний, рефлексивнооцінний[1; с. 69]. Своєрідним фундаментом інклюзивної компетентності є певний рівень знань, що охоплюють питання алгоритму впровадження інклюзивного навчання, забезпечення принципів універсального дизайну, особливостей здійснення модифікації та адаптації навчальних матеріалів, особливостей організації навчання учнів із різними порушеннями психофізичного розвитку – зору, слуху, опорно-рухового апарату, інтелектуальними та/або мовленнєвими порушеннями.

У такому разі інклюзивна компетентність постає як особистісне динамічне новоутворення, що відображає рівень професійної майстерності та є результатом неперервної освіти та систематичного саморозвитку.

Інклюзивна компетентність передбачає формування мотиваційноціннісного компоненту, який поєднує мотиви, ціннісні установки, інтереси, достатній рівень самосвідомості, тобто те, що спонукає особистість до діяльності, визначає її спрямованість та надає ситуаціям взаємодії особистісного смислу. Важливим для досягнення певного рівня інклюзивної компетентності є оцінно-рефлексійний компонент. У науковій літературі його розглядають як стан спрямованості особистості на усвідомлення своєї діяльності і самого себе як її суб'єкта[3].

Інклюзивна компетентність – вимога часу, те, без чого неможливо забезпечити ефективне інклюзивне навчання. Адже, незважаючи на впровадження інновацій та розвиток науково-технічного процесу, у центрі освітнього процесу завжди залишається особистість учителя. Саме від нього залежить значною мірою успіх чи провал інклюзивних процесів[4]. Дане дослідження не охоплює повноти висвітлення порушеної тематики.

Перспективи подальших наукових розвідок у даному напрямі вбачаємо у розробленні навчально-методичних рекомендацій для педагогічних працівників

закладів професійної освіти, зокрема, фахівців сфери послуг та народних ремесел щодо адаптації та модифікації навчальних програм задля реалізації індивідуальних освітніх траєкторій осіб з особливими освітніми потребами.

Список літератури

1. Бовкуш К.П. Основні засади формування інклюзивної компетентності педагога/ К. Бовкуш //Молодий вчений. №7(10). 2014. С. 158-159.
2. Бойчук Ю. Д. Інклюзивна компетентність майбутнього вчителя основ здоров'я: монографія / Ю. Д. Бойчук, О. С. Бородіна, О. М. Микитюк; Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди .Харків : ХНПУ, 2015. 117 с.
3. О. Бескровний, С. Тернов, В. Фортуна. Рефлексивно-оцінний компонент готовності студентів до науково-дослідницької діяльності. Витоки педагогічної майстерності. 2016. Випуск 17, с. 21- 25.
4. Кучерак І.В. Інклюзивна компетентність як основа якості підготовки фахівців транспортної галузі // Інноваційні технології при підготовці фахівців транспортної галузі: електронний зб. матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Біла Церква, 30 вересня 2021 р. / за заг. ред. А.Б. Єрмоленка, І.В. Кучерак. Біла Церква: БІНПО ДЗВО УМО НАПН України, 2021. 108 с, с. 58-61.